

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

ISSN: 2992-8982 <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqov vch, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayev vch, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayev vch, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyev vch, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyev vch, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyev vch, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyev vch, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI	12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH	16
Shermuxeimedov Akmal Komiljonovich	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	32
Azlarova Aziza Axrorovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'Y INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	41
M.O. Yo'ldoshova	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH	45
Anvar Deberdiyev	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI	49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIY IMKONIYATLAR	55
Ishimova Mohinur Absalomovna	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	61
Zakirova Gulnoza Quدراتovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna	
TIBBIYOT TASHKIOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI	73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	79
Yuldashev Akmal Kiyomovich	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH	83
Abirova Nargizabonu	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIY RIVOJLANISHI	88
Turayev Abduvohid Kuldashevich	

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	101
Rustamov Zafar	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	127
Melibayev Sodir Adilovich	
TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA'MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O'RNI	135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN	140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov	
VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI	147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
O'ZBEKISTON QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI.....	152
Shamsiddinov Ne'matjon Ashurali o'g'li	
ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	157
To'ychiyeva Dilnoza Farxod qizi	
ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI	162
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O'ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	166
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Bo'taev O'tkir Eshboevich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	181
Umarova Malika Nematjanovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	187
Рахмонов Джамшид Одил угли	

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА.....	194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна	
BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH.....	200
Avazbek Jo'rayev	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ.....	215
Абдулаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI.....	228
Mohichexra Melikovna Mo'minova	
INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI	233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna	
TA'LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI	239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna	
MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI	245
Boynazarov Ulug'bek Egamberdiyevich	
HUDUDLARNING TURISTIK SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	250
Daminov Mirvoxid Isroilovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO'RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL	255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATION SAMARADORLIKKA TA'SIRI	264
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI	276
Namozov Shahzod Maxmud o'g'li	
INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES.....	282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna	
COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN	290
Shokhrukh Ziyavaddinov	
O'ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI	299
Norqulov Mirsaid To'lqin o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi	

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O'RNI: XORIJ TAJRIBASI	317
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILIYATINI TA'MINLASHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI.....	334
Adilova Zohida Ikromjonovna	
MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	339
Umurzakov Dilshodbek Hakimovich	
ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ	345
Хамидов Далер Дилшодович	
ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG'IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA.....	351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN'S E-COMMERCE	356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod	
IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES.....	362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna	
XORIJIY OLIY TA'LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek	
SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	374
Islomov Bobur Bahodir o'g'li	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH	380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	385
Sobitova Ra'no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o'g'li	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS	388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH.....	394
Kalanova Moxigul Baxritdinova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
BALIQCILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQUINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI	416
Xasanov Komil Mutalibjanovich	
TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL	421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi	
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES	426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich	
KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	432
Suyarov Shaxzod Salim o'g'li	
XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O'ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG'LARNING SAMARADORLIGI	438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi	
NAVOIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH.....	442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI.....	448
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQUISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI	452
Zaripova Sayohat Zafarovna	
IQLIM O'ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA.....	457
Ozodxon Mahmudovna Qo'ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o'g'li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES.....	462
Mamatova Sevara Ilhom kizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	470
Toshpulatov Davron Akromovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA'SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI	482
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
NAVOIY VILOYATI QIZILQUM CHO'LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O'ZBEKISTON MISOLIDA	493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi	
AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG'ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEXNOLOGIYALARDAN VA "MACHINE LEARNING" DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH ("IPAK YO'LI" AITB MISOLIDA).....	499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o'g'li	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO'NIKMALAR OMILINING ROLI.....	506
Eshbo'riev Umarbek Rashidovich	
KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI.....	518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich	

ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO'LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o'g'li	
MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI.....	527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
HUDUDIY ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	532
Sulaymonov Sherzod Nasivaliyevich	
BARQAROR TURIZM VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	536
Sultonova Abduraimova Kamola Abdumannob qizi	
РАЗВИТИЕ КОРПОРАТИВНЫХ ФИНАНСОВ С УЧЕТОМ ESG-ПРИНЦИПОВ	542
Алиева Сусанна Сейрановна	
ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ РУКОВОДИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	548
Алибекова Паризода Раджаб кизи, Алимова Машхура Тоирхоновна	
KREDIT RESURSLARINING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY SAVODXONLIKNING INSTITUTIONAL ROLI	554
G'aniyev Sanjar Poziljon o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH INVESTITSİYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH	561
Qorabayev Shuxratjon Axmadjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI INKLYUZIV INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISH.....	568
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
AGROKLASTERLARNING TASHKILIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	573
Doliyev Samandar Toirovich	
MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSİYALASH USULLARI.....	579
Sapayev Azamat Rustamovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI	583
Rustamova Nodira	
GAVKUSHON ANSAMBLI MISOLIDA BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG'IM SALOHİYATI.....	587
Xolmurodova Moxichehra Dilmurodovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
ОПРЕДЕЛЕНИЕ МНОЖЕСТВЕННОГО КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННОГО АНАЛИЗА С ПОМОЩЬЮ ПРИКЛАДНЫХ ПРОГРАММ	594
Ганиева Зулфия Самиевна	
XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY AHAMIYATI	600
G'aniyev M., Vannobova Gulhayo Tolibjon qizi	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI ABDULAZIZXON VA ULUG'BEK MADRASALARINING TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	604
Ro'ziqulova Feruza Qurbon qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIVAVIY RAG'BATLANTIRISH HAMDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	612
Iskandarov Saidazamxon Salohiddin o'g'li	

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIYAVIY RAG‘BATLANTIRISH HAMDA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI

Iskandarov Saidazamxon Salohiddin o‘g‘li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, mustaqil izlanuvchisi

Ta'lim sifatini ta'minlash departamenti bosh mutaxassisi

E-mail: iskandarovsaidazamxon@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tadqiqotda O‘zbekiston Respublikasida kambag‘allik darajasining so‘nggi yillardagi dinamikasi, uni qisqartirishga ta‘sir etuvchi ijtimoiy-iqtisodiy omillar hamda davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlarning samaradorligi tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida Statistika agentligi, Kambag‘allikni qisqartirish va bandlik vazirligi hamda World Bank ma‘lumotlari asosida hududlar kesimida kambag‘allik darajasining o‘zgarish tendensiyalari o‘rganildi. Tahlil natijalariga ko‘ra, 2024-yil yakunida mamlakatda kambag‘allik darajasi 11 foizdan 8,9 foizgacha qisqargani aniqlandi. Shuningdek, aholi daromadlarining o‘shishi, tadbirkorlikni rivojlantirish, bandlikni ta‘minlash hamda ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish kambag‘allikni qisqartirishning muhim omillari sifatida baholandi. Tadqiqot natijalari mamlakatda aholi farovonligini yanada oshirish va ijtimoiy siyosat samaradorligini kuchaytirish bo‘yicha muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: kambag‘allik darajasi, ijtimoiy himoya, aholi daromadlari, bandlik, minimal iste‘mol xarajatlari, iqtisodiy islohotlar, tadbirkorlik, aholi farovonligi, statistik tahlil, World Bank.

Abstract. This study analyzes the recent dynamics of the poverty level in the Republic of Uzbekistan, the socio-economic factors influencing poverty reduction, and the effectiveness of reforms implemented by the government. During the research process, trends in poverty reduction across regions were examined based on data provided by the Statistics Agency, the Ministry of Poverty Reduction and Employment, and the World Bank. According to the results of the analysis, by the end of 2024, the poverty rate in the country decreased from 11 percent to 8.9 percent. In addition, the growth of household incomes, the development of entrepreneurship, employment generation, and the improvement of social protection mechanisms were identified as the key factors contributing to poverty reduction. The findings of the study have important scientific and practical significance for improving public welfare and strengthening the effectiveness of social policy in the country.

Key words: poverty rate, social protection, household income, employment, minimum consumer expenditure, economic reforms, entrepreneurship, public welfare, statistical analysis, World Bank.

Аннотация. В данном исследовании проанализированы динамика уровня бедности в Республике Узбекистан за последние годы, социально-экономические факторы, влияющие на её сокращение, а также эффективность реализуемых государством реформ. В ходе исследования на основе данных Агентства статистики, Министерства сокращения бедности и занятости, а также World Bank были изучены тенденции изменения уровня бедности в региональном разрезе. По результатам анализа установлено, что по итогам 2024-года уровень бедности в стране сократился с 11 % до 8,9 %. Кроме того, рост доходов населения, развитие предпринимательства, обеспечение занятости и совершенствование механизмов социальной защиты были определены как ключевые факторы сокращения бедности. Результаты исследования имеют важное научно-практическое значение для дальнейшего повышения благосостояния населения и усиления эффективности социальной политики страны.

Ключевые слова: уровень бедности, социальная защита, доходы населения, занятость, минимальные потребительские расходы, экономические реформы, предпринимательство, благосостояние населения, статистический анализ, World Bank.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida globallashtirish jarayonlarining chuqurlashuvi, raqobat muhitining kuchayishi hamda iqtisodiy tizimlarning transformatsiyasi sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning ustuvor omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, mazkur sektor aholi bandligini ta'minlash, daromad manbalarini diversifikatsiya qilish, innovatsion faollikni rag'batlantirish hamda iqtisodiyotdagi tarkibiy o'zgarishlarni yanada chuqurlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining samaradorligi, o'z navbatida, kambag'allik darajasini qisqartirish, ijtimoiy tengsizlikni yumshatish hamda aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa mazkur sohada amalga oshirilayotgan davlat siyosati, moliyaviy instrumentlar va institutsional muhit samaradorligini chuqur iqtisodiy tahlil qilish zaruratini yuzaga keltiradi.

World Bank ma'lumotlariga ko'ra, global miqyosda 736 million kishi, ya'ni dunyo aholisining qariyb 10 foizi o'ta qashshoqlik sharoitida, kunlik daromadi 1,9 AQSH dollaridan kam bo'lgan holatda hayot kechirmoqda. Shu bilan birga, dunyo aholisining deyarli yarmi — 3,4 milliard kishi kunlik 5,5 AQSH dollaridan kam daromad hisobiga yashamoqda. Qashshoqlik darajasi yuqori bo'lgan hududlardan biri Afrika qit'asi hisoblanib, Democratic Republic of the Congo va Madagascar kabi davlatlarda ushbu ko'rsatkich nisbatan yuqori darajada qayd etilgan.

O'zbekistonda uzoq yillar davomida "kambag'allik" va "qashshoqlik" tushunchalari ijtimoiy-iqtisodiy leksikonda cheklangan tarzda qo'llanib kelgan bo'lsa-da, so'nggi yillarda ushbu masalaga ilmiy va institutsional yondashuv sezilarli darajada faollashdi. Jumladan, "kam ta'minlanganlik", "ehtiyojmandlik" hamda "aholi farovonligini oshirish" kabi tushunchalar bilan bir qatorda yashash minimumi konsepsiyasining ilmiy va huquqiy muomalaga kengroq tatbiq etilishi sohadagi mavjud muammolarni chuqurroq tahlil qilish hamda aholi turmush darajasini yaxshilashga qaratilgan samarali choralarni ishlab chiqish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Ta'kidlash joizki, hozirgi kunda global miqyosda "kambag'allik" va "qashshoqlik" tushunchalarining yagona hamda umumiy qabul qilingan ta'rifi mavjud emas. Har bir davlat o'zining milliy xususiyatlari va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasidan kelib chiqib kambag'allik mezonlarini belgilaydi. Ushbu ko'rsatkichni monetar yondashuv asosida, ya'ni pul mablag'lari orqali baholash eng keng tarqalgan va qulay usullardan biri hisoblanadi. Xalqaro miqyosda kambag'allik darajasini qiyosiy tahlil qilishda BMT va boshqa xalqaro tashkilotlarning kambag'allik chegarasi ko'rsatkichlaridan foydalaniladi. Bunda aholi jon boshiga to'g'ri keladigan daromad miqdori xarid qobiliyati pariteti (XQP) asosida hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy rag'batlantirish jarayoniga ta'sir etuvchi makroiqtisodiy omillarni kompleks baholash, ularning kambag'allikni qisqartirishga ta'sirini iqtisodiy-matematik modellar asosida tahlil qilish orqali ilmiy asoslangan xulosalar hamda amaliy takliflar ishlab chiqish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, uni moliyaviy rag'batlantirish hamda kambag'allikni qisqartirish masalalari zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarda muhim ilmiy yo'nalishlardan biri sifatida keng o'rganilmoqda. Ushbu sohada xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar iqtisodiy o'sish, daromadlar taqsimoti va aholi farovonligi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ochib berishga qaratilgan.

Xorijiy iqtisodchi olimlardan Amartya Sen, Angus Deaton hamda David Ricardo kabi tadqiqotchilar kambag'allikning ko'p qirrali mohiyatini tahlil qilib, uni faqat daromadlar yetishmasligi bilan emas, balki inson kapitali, ta'lim, sog'liqni saqlash va institutsional muhit bilan bog'liq murakkab ijtimoiy-iqtisodiy jarayon sifatida talqin qiladilar. Ularning ilmiy ishlarida kichik biznesning rivojlanishi aholi daromadlarini oshirish, ishsizlikni kamaytirish hamda iqtisodiy imkoniyatlarni kengaytirishning muhim omili ekanligi asoslab berilgan [1; 12-26-b.].

World Bank, International Monetary Fund va boshqa xalqaro tashkilotlar tadqiqotlarida iqtisodiy erkinlikni kengaytirish, xususiy mulk huquqlarini himoya qilish hamda moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini oshirish kambag'allikni qisqartirishning asosiy omillari sifatida ko'rsatiladi. Ayniqsa, mikromoliyalashtirish, kichik kreditlash va moliyaviy inklyuziya mexanizmlari kichik biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlashda samarali instrumentlar sifatida baholanadi.

MDH va Markaziy Osiyo mamlakatlari olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa iqtisodiy islohotlar, davlat tomonidan tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash siyosati hamda institutsional o'zgarishlarning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratilgan. Xususan, mahalliy iqtisodchi olimlar Q.X. Abdurahmonov, B.P. Muminov, M.N. Muxitdinova, M.Z. Pardaev hamda B. Saydov kabi tadqiqotchilar o'z ilmiy ishlarida kichik biznesni rivojlantirish orqali aholi bandligini oshirish va kambag'allikni qisqartirish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslab berganlar [2; 23-34-b., 3; 67-71-b.].

David Kraay, Martin Ravallion hamda François Bourguignon tomonidan ishlab chiqilgan empirik modellarda YAIM o'sishi aholi daromadlarining oshishiga olib kelishi va bu orqali kambag'allik darajasining

pasayishiga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Biroq, ularning xulosalariga ko'ra, iqtisodiy o'sishning kambag'allikka ta'siri uning inklyuzivlik darajasiga, ya'ni iqtisodiy o'sish natijalarining aholi qatlamlari o'rtasida qay darajada adolatli taqsimlanishiga bog'liqdir. Martin Ravallion ushbu masalaga nisbatan tanqidiy yondashib, iqtisodiy o'sish natijalari aholining barcha qatlamlariga teng darajada yetib bormagan sharoitda kambag'allik sezilarli qisqarmasligi mumkinligini ta'kidlaydi.

Asli Demirgüç-Kunt va hammualliflar moliyaviy inklyuziya masalalarini tadqiq etib, bank xizmatlari hamda kredit resurslariga kirish imkoniyatining kengayishi kambag'al aholi qatlamlarining iqtisodiy faolligini oshirishini qayd etadilar. Ularning fikricha, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari cheklangan jamiyatlarda kambag'allik darajasi nisbatan yuqori bo'lib qoladi.

Scott Robinson o'z ilmiy ishlarida institutsional omillarga alohida e'tibor qaratib, iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allik darajasi davlat institutlari sifatiga bevosita bog'liqligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, samarali institutlar mavjud bo'lgan mamlakatlarda tadbirkorlik faoliyati jadal rivojlanadi va bu, o'z navbatida, aholi farovonligining oshishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, ayrim tadqiqotlarda makroiqtisodiy omillarning ta'siriga alohida urg'u berilgan. Jumladan, inflyatsiya darajasi, foiz stavkalari, soliq siyosati, davlat xarajatlari va tashqi savdo sharoitlari kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ta'kidlanadi. Ayniqsa, inflyatsiyaning yuqori darajasi hamda kredit resurslarining cheklanganligi tadbirkorlik faoliyatini sekinlashtiruvchi asosiy omillardan biri sifatida qayd etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyaviy rag'batlantirish hamda kambag'allikni qisqartirishga ta'sir etuvchi makroiqtisodiy omillar kompleks yondashuv asosida o'rganildi. Tadqiqotning nazariy asosini iqtisodiy o'sish, institutsional iqtisodiyot hamda moliyaviy inklyuziya konsepsiyalari tashkil etadi.

Tahlil jarayonida statistik va ekonometrik usullardan keng foydalanildi. Jumladan, panel ma'lumotlar asosida regressiya modellari qo'llanilib, omillarning ta'sir darajasi baholandi. Model tanlashda Hausman testi, multikollinearlikni aniqlashda esa Variance Inflation Factor (VIF) testidan foydalanildi.

Shuningdek, qisqa va uzoq muddatli bog'liqliklarni tahlil qilish maqsadida ARDL modeli hamda sabab-oqibat munosabatlarini aniqlash uchun Granger testi qo'llanildi. Tadqiqotda xalqaro va milliy statistik ma'lumotlardan foydalanilib, barcha hisob-kitoblar STATA dasturi orqali amalga oshirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbek tilida kambag'allik bilan bog'liq ko'plab tushunchalar va iboralar qo'llaniladi. Xalq orasida ham ushbu tushunchaga oid so'zlar uzoq yillardan buyon keng ishlatilib kelinmoqda. Mazkur atamalar badiiy asarlarda ham faol qo'llanilgan bo'lib, ularning mazmun-mohiyati ijtimoiy hayot bilan chambarchas bog'liqdir. Jumladan, 5 tomlik "O'zbek tilining izohli lug'ati"da "kambag'al", "kambag'allashmoq", "kambag'alparvar", "kambag'allik" va "kambag'alchilik" kabi iboralar alohida izohlar berilgan.

Kambag'allik bilan bog'liq tushunchalarni mazmunan tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ushbu hodisaning yagona va universal ta'rifi hali to'liq shakllanmagan bo'lsa-da, uni izohlashga qaratilgan turli ilmiy yondashuvlar mavjud. Economic Research and Reforms Center bosh ilmiy xodimi Baxtiyor Hamidovning ta'kidlashicha, kambag'allikni bir necha nuqtayi nazardan talqin qilish mumkin.

Xususan, birinchi yondashuvga ko'ra, kambag'allik insonning birlamchi ehtiyojlari — oziq-ovqat, kiyim-kechak, uy-joy, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlarini qondirish imkoniyatining yetarli emasligi bilan izohlanadi. Ikkinchi yondashuvda esa kambag'allik tanlov erkinligining cheklanganligi yoki aholining kunlik daromadi 1,90 AQSH dollaridan kam bo'lgan sharoitda yashashi bilan bog'lanadi. Uchinchi yondashuvga ko'ra, kambag'allik insonning ijtimoiy, ta'limiy va iqtisodiy jarayonlarda to'laqonli ishtirok eta olmasligi, ya'ni ijtimoiy inklyuziya imkoniyatlarining cheklanganligi sifatida talqin qilinadi.

Umuman olganda, kambag'allikni baholash bir nechta aniq indikatorlar hamda uslubiy yondashuvlarni talab qiladi. Shu sababli u ko'p o'lchovli ijtimoiy-iqtisodiy hodisa sifatida e'tirof etiladi.

Ma'lumki, World Bank 1990-yildan buyon "Kambag'allik va yalpi farovonlik" mavzusiga bag'ishlangan hisobotlarni muntazam ravishda e'lon qilib kelmoqda. Ushbu hisobotlarda har bir davrda kambag'allikning xalqaro chegarasi qayta ko'rib chiqilib, yangilanib boriladi. Hozirgi kunda kambag'allik chegarasi bir kishi uchun kunlik 1,9 AQSH dollari miqdorida belgilangan. Mazkur ko'rsatkich World Bank tomonidan turli davlatlarning iqtisodiy sharoitlari hisobga olingan holda baholanadi va davriy ravishda takomillashtirib boriladi.

Xususan, 1990-yillarda global kambag'allik chegarasi bir kishi uchun kuniga taxminan 1 AQSH dollari miqdorida belgilangan edi. Keyinchalik, 2005-yilda ushbu me'yor qayta hisoblanib, 1,25 AQSH dollarigacha oshirildi. 2015-yilda esa World Bank ushbu ko'rsatkichni yana qayta ko'rib chiqib, uni 1,9 AQSH dollari darajasida

belgiladi. Mazkur standart hozirgi kungacha xalqaro taqqoslashlarda asosiy mezonlardan biri sifatida qo'llanib kelinmoqda.

World Bankning "Kambag'allik va yalpi farovonlik" bo'yicha so'nggi hisobotlarida ham aynan ushbu mezon saqlab qolingana. Ushbu yondashuvga ko'ra, mamlakatlarda aholi daromadlari darajasi mazkur chegara asosida xalqaro miqyosda qiyosiy tahlil qilinadi (1-jadval).

1-jadval. Kambag'allik darajasini World Bankning minimal me'yori bo'yicha oilalar soniga mos holda aniqlash hisob-kitobi (AQSH dollarida va milliy valyutada) (O'rtacha 1 dollar = 10 150 so'm etib belgilandi)¹

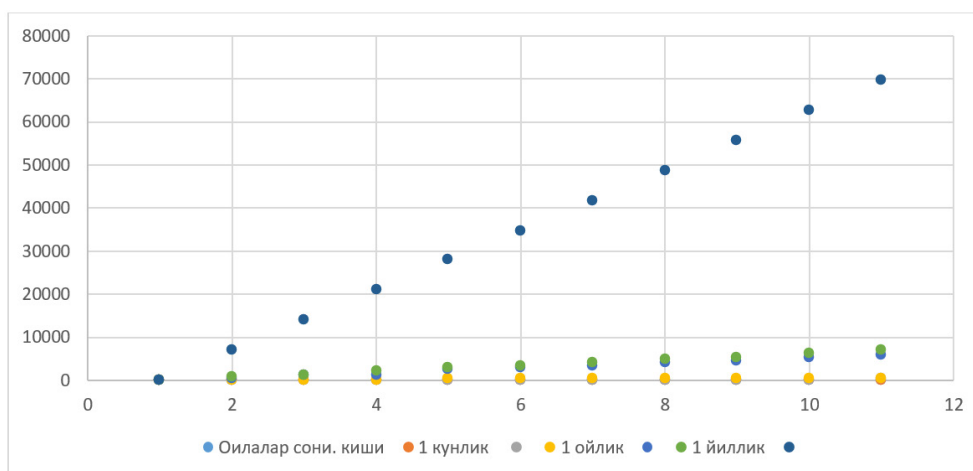
T/r	Oilalar soni, kishi	1 kunlik		1 oylik		1 yillik	
		Dollarda	So'mda, ming so'm	Dollarda	So'mda, ming so'm	Dollarda	So'mda, ming so'm
1	1 kishilik	1,9	19,3	57	578,6	684	6942,6
2	2 kishilik	3,8	38,6	114	1157,1	1368	13885,2
3	3 kishilik	5,7	57,9	171	1335,7	2052	20887,8
4	4 kishilik	7,6	77,1	228	2314,2	2736	27973,4
5	5 kishilik	9,5	96,4	285	2892,8	3420	34713
6	6 kishilik	11,4	115,7	342	3471,3	4104	41655,6
7	7 kishilik	13,3	135,03	399	4049,9	4788	48598,2
8	8 kishilik	15,2	154,3	456	4628,4	5472	55540,8
9	9 kishilik	17,1	173,6	513	5207	6156	62483,4
10	10 kishilik	19	193	570	5786	6840	69426

1-jadvalda keltirilgan ma'lumotlarga ko'ra, kambag'allik darajasini World Bankning minimal me'yori — 1,9 AQSH dollari asosida aniqlash bo'yicha bir qator muhim xulosalarni shakllantirish mumkin.

Mazkur hisob-kitoblarda o'rtacha 1 AQSH dollari 10 150 so'm miqdorida belgilangan bo'lib, oila a'zolari sonining ortishi bilan kambag'allik chegarasining kunlik, oylik va yillik miqdorlari mutanosib ravishda oshib borishi kuzatiladi.

Xususan, bir kishilik oila uchun kambag'allik chegarasi kuniga 19,3 ming so'mni, oyiga 578,6 ming so'mni hamda yiliga 6 942,6 ming so'mni tashkil etadi. Oila a'zolari soni o'rtacha ko'rsatkich, ya'ni 5 kishiga yetganda esa ushbu miqdorlar mos ravishda kuniga 96,4 ming so'mga, oyiga 2 892,8 ming so'mga va yiliga 34 713,0 ming so'mga yetadi.

Eng yuqori ko'rsatkich 10 kishilik oilalar uchun qayd etilgan bo'lib, ular uchun minimal iste'mol xarajatlari chegarasi kuniga 193,0 ming so'mni, oyiga 5 786,0 ming so'mni hamda yiliga 69 426,0 ming so'mni tashkil etadi. Mazkur holat oila tarkibi hajmi ortib borishi bilan minimal iste'mol ehtiyojlarini ta'minlash uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslarga ehtiyoj ham mutanosib ravishda oshib borishini ko'rsatadi (1-rasm).

1-rasm. Jahon bankingning minimal kambag'allik mezonini asosida oilalar soniga nisbatan kunlik, oylik va yillik minimal iste'mol xarajatlarning o'zgarish dinamikasi.

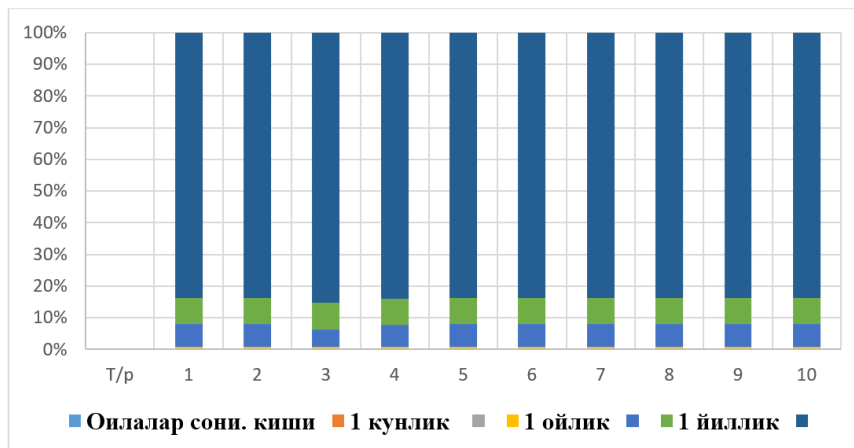
1 Muallif hisob-kitoblari asosida yaratilgan.

1-rasmda World Bankning minimal kambag'allik mezoni asosida oilalar soniga nisbatan kunlik, oylik va yillik minimal iste'mol xarajatlarning o'zgarish dinamikasi tasvirlangan. Rasm ma'lumotlari oila a'zolari soni ortib borishi bilan kambag'allik chegarasiga mos keluvchi moliyaviy ehtiyojlar ham mutanosib ravishda oshib borishini ko'rsatadi.

Grafik tahliliga ko'ra, bir kishilik oila uchun minimal iste'mol xarajatlari nisbatan past darajada shakllangan bo'lsa, oila a'zolari sonining ko'payishi bilan kunlik, oylik va yillik xarajatlar hajmi izchil ravishda ortib boradi. Ayniqsa, yillik ko'rsatkichlarda yuqori o'sish tendensiyasi kuzatilgan bo'lib, bu uzoq muddatli moliyaviy yuklama katta oilalarda sezilarli darajada oshishini anglatadi.

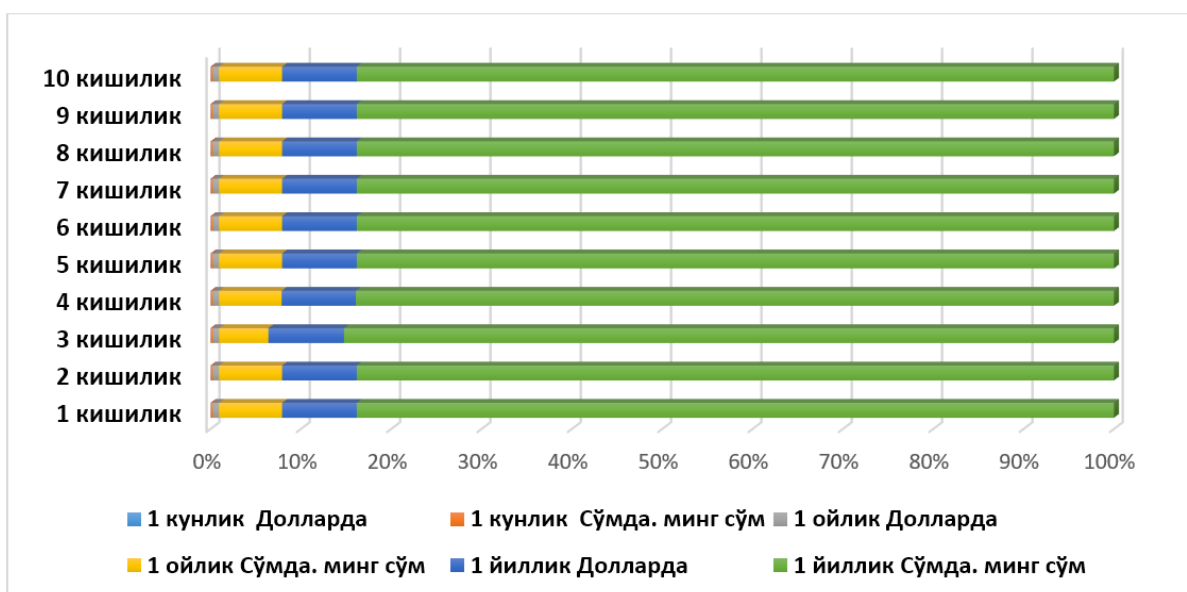
Shuningdek, 5 kishilik oilalar uchun oylik va yillik minimal xarajatlar hajmining sezilarli darajada ortishi kuzatilgan bo'lib, ushbu holat aholining o'rtacha oila tarkibida iste'mol ehtiyojlari hajmi yuqori ekanligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, 10 kishilik oilalarda minimal iste'mol xarajatlari eng yuqori nuqtaga yetgani qayd etilgan bo'lib, bu ko'p sonli oilalarda kambag'allik xavfi nisbatan yuqori bo'lishi mumkinligini ifodalaydi (2-rasm).

2-rasm. Jahon bankining minimal kambag'allik mezoni asosida oilalar soniga nisbatan kunlik, oylik va yillik xarajatlar ulushining foizlardagi taqsimoti.

2-rasmdagi tahlil natijalariga ko'ra, yillik minimal iste'mol xarajatlari barcha oila toifalarida eng katta ulushni tashkil etmoqda. Mazkur holat uzoq muddatli iste'mol ehtiyojlari hamda aholining yil davomida munosib hayot kechirishi uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslar hajmi yuqori ekanligini anglatadi.

Shu bilan birga, oylik va kunlik xarajatlar umumiy tarkibda nisbatan kichik ulushni tashkil etgan bo'lsa-da, ular aholining kundalik ehtiyojlarini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur ko'rsatkichlar aholi iste'mol xarajatlari tarkibida qisqa muddatli ehtiyojlar bilan bir qatorda uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni ta'minlash zarurati ham muhim o'rin tutishini ko'rsatadi (3-rasm).

3-rasm. Oilalar soniga qarab kunlik, oylik va yillik minimal iste'mol xarajatlarning gorizontaal taqsimoti.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, jadval ma'lumotlari aholi turmush darajasini baholashda muhim metodik asos sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, jadvalning ayrim bandlarida, xususan, 3 va 7 kishilik oilalar uchun keltirilgan kunlik hamda oylik ko'rsatkichlarda texnik bosma xatoliklar mavjud bo'lishi mumkinligini inobatga olish lozim. Umumiy iqtisodiy mantiqdan kelib chiqilganda, har bir qo'shimcha oila a'zosi uchun oylik xarajat me'yori o'rtacha 578,6 ming so'mga ortib borishi kuzatiladi.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar izchil amalga oshirilmoqda. Xususan, aholi bandligini ta'minlash, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, yangi ish o'rinlarini yaratish, ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish hamda aholi daromad manbalarini kengaytirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi.

Mamlakatda kambag'allikni qisqartirish bo'yicha institutsional mexanizmlar shakllantirilib, ushbu yo'nalishda maxsus davlat dasturlari va maqsadli ijtimoiy loyihalar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, "mahallabay" ishlash tizimi, "temir daftar", "ayollar daftari" hamda "yoshlar daftari" kabi mexanizmlarning joriy etilishi ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamlarini aniqlash va ularni manzilli qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini yanada kengaytirdi.

Shuningdek, aholini kasb-hunarga o'qitish, mikrokreditlash tizimini rivojlantirish, oilaviy tadbirkorlikni moliyaviy rag'batlantirish va hududlarda investitsiyaviy faollikni oshirish orqali daromadlilik darajasini yuksaltirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Qishloq hududlarida infratuzilmani rivojlantirish, suv va energiya ta'minotini yaxshilash hamda agrar sektor samaradorligini oshirish kambag'allikni qisqartirishning muhim iqtisodiy omillari sifatida namoyon bo'lmoqda (4-rasm).

ЎЗБЕКИСТОНДА МОНЕТАР КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ ДИНАМИКАСИ

4-rasm. O'zbekiston Respublikasida monetar siyosat va kambag'allikni qisqartirish dinamikasi.

4-rasmda keltirilgan tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishga qaratilgan islohotlar izchil hamda tizimli ravishda amalga oshirilmoqda. Xususan, 2020-yilda mamlakatda 7,5 mln kishi kambag'allik chegarasi atrofida yashagani hamda aholining 41 foizi norasmiy sektorda bandligi qayd etilgan. Mazkur holat aholi daromadlarining yetarli darajada barqaror emasligi, mehnat bozorida rasmiy bandlik darajasining cheklanganligi va ijtimoiy himoya mexanizmlarini yanada takomillashtirish zaruratini ko'rsatgan. Natijada aholining ayrim qatlamlari iqtisodiy xavflarga nisbatan yuqori darajada ta'sirchan bo'lib qolgan.

Amalga oshirilgan islohotlar natijasida kam ta'minlangan aholini qo'llab-quvvatlash tizimi sezilarli darajada kengaytirildi hamda ijtimoiy himoya siyosati yangi bosqichga olib chiqildi. Xususan, ijtimoiy himoya oluvchi oilalar soni 2017-yildagi 500 ming oiladan 2023-yilga kelib 2,3 mln oilaga yetgan. Shu bilan birga, 2018-2023-yillar mobaynida ijtimoiy qo'llab-quvvatlash xarajatlari 3,7 barobarga oshgani kuzatilgan bo'lib, bu davlat tomonidan

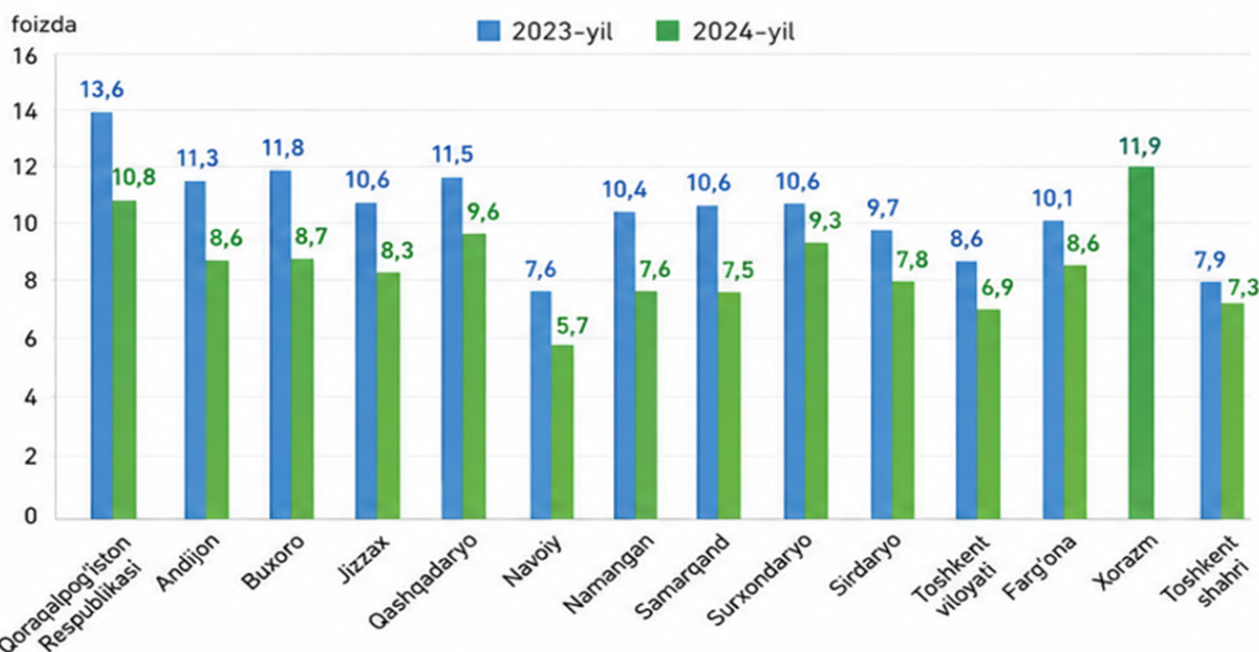
aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan siyosat samaradorligi ortib borayotganini ko'rsatadi (2-jadval).

2-jadval. O'zbekistonda kambag'allik darajasi o'zgarishi viloyatlar kesimida²

Viloyatlar	2023-yil (%)	2024-yil (%)	O'zgarishi (foizda, %)
Qoraqalpog'iston Respublikasi	13,6	10,8	-2,8
Andijon	11,3	8,6	-2,7
Buxoro	11,8	8,7	-3,1
Jizzax	10,6	8,3	-2,3
Qashqadaryo	11,5	9,6	-1,9
Navoiy	7,6	5,7	-1,9
Namangan	10,4	7,6	-2,8
Samarqand	10,6	7,5	-3,1
Surxondaryo	10,6	9,3	-1,3
Sirdaryo	9,7	7,8	-1,9
Toshkent viloyati	8,6	6,9	-1,7
Farg'ona	10,1	8,6	-1,5
Xorazm	11,9	11,9	0
Toshkent shahri	7,9	7,3	-0,6

2-jadvalda keltirilgan statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2024-yil yakunida O'zbekistonda kambag'allik darajasi 11 foizdan 8,9 foizgacha qisqargani kuzatildi. Tahlillar mamlakatda aholi bandligini ta'minlash, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy himoya tizimini kengaytirish hamda aholi daromadlarini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar ijobiy samara berayotganini ko'rsatmoqda. Ayniqsa, 719 ming nafar aholining kambag'allikdan chiqarilgani davlat siyosati samaradorligining muhim indikatorlaridan biri hisoblanadi.

Hududlar kesimida tahlil qilinganda, kambag'allik darajasining eng past ko'rsatkichi Navoiy viloyatida 5,7 foizni tashkil etgan bo'lsa, eng yuqori ko'rsatkich Xorazm viloyatida 11,9 foiz darajasida qayd etilgan. Shu bilan birga, Buxoro va Samarqand viloyatlarida kambag'allik darajasi o'rtacha 3,1 foiz punktga qisqarib, sezilarli ijobiy dinamika kuzatilgan. Namangan viloyati hamda Qoraqalpog'iston Respublikasida ham mazkur ko'rsatkichning 2,8 foiz punktga pasaygani aholi turmush darajasi izchil yaxshilanib borayotganini ko'rsatadi (5-rasm).

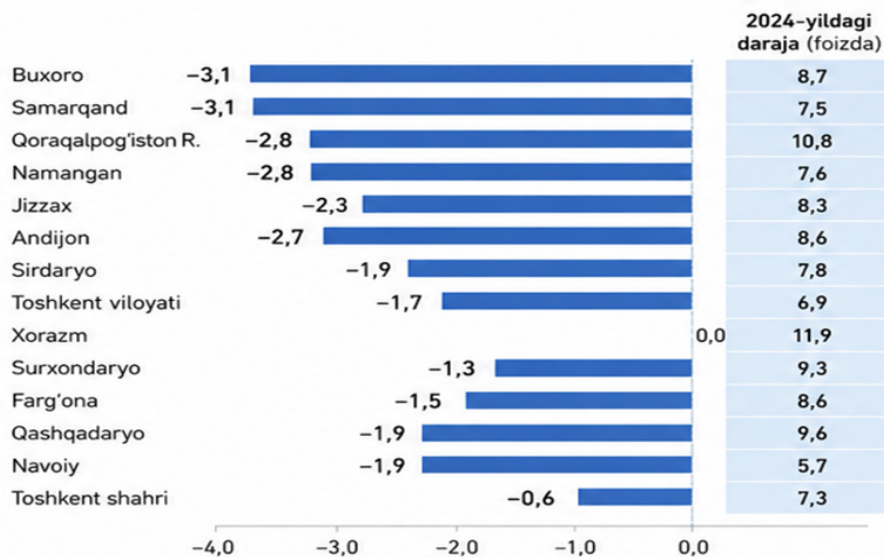
5-rasm. O'zbekistonda kambag'allik darajasi o'zgarishi viloyatlar kesimida, foizda.

² Muallif hisob-kitoblari asosida yaratilgan.

Tahlil natijalari aholi real daromadlarining o'sishi kambag'allikni qisqartirishning asosiy omillaridan biri ekanligini tasdiqlaydi. Xususan, 2024-yilda aholi real daromadlari 10,7 foizga oshib, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan o'rtacha oylik daromad 2,1 mln so'mga yetgan.

Daromadlar tarkibida ish haqi 42,6 foiz ulush bilan asosiy manba sifatida saqlanib qolgan bo'lsa, tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan daromadlar 22,9 foizni tashkil etgan. Mazkur holat iqtisodiyotda xususiy sektor va kichik biznes faolligi izchil ortib borayotganini hamda aholi daromadlarini shakllantirishda tadbirkorlik faoliyatining ahamiyati kuchayib borayotganini ko'rsatadi (6-rasm).

6-rasm. O'zbekistonda kambag'allik darajasi o'zgarishi.

Shuningdek, mehnat bozorida ijobiy o'zgarishlar ham kambag'allik darajasining qisqarishiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Xususan, 2024-yilda 5,1 mln kishi ish bilan ta'minlangan hamda rasmiy band aholi ulushi 30 foizga oshgan. Qishloq xo'jaligi sohasida yerdan samarali foydalanish, fermer xo'jaliklarini rivojlantirish va mikroloyihalarni amalga oshirish orqali aholi daromadlarini oshirishga erishilgan.

Shuningdek, 2021-2025-yillar davomida kambag'allik darajasining izchil qisqarishi kuzatilgan. Jumladan, 2021-yilda kambag'allik darajasi 17 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilda 14 foizga, 2023-yilda 11 foizga, 2024-yilda esa 8,9 foizga tushgan. 2025-yilning birinchi yarim yilligi yakunlariga ko'ra, mazkur ko'rsatkich 6,8 foizni tashkil etgan.

Mazkur dinamika mamlakat iqtisodiyotida amalga oshirilayotgan tarkibiy islohotlar, aholi bandligini ta'minlash, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish siyosati o'zining ijobiy natijalarini berayotganini ko'rsatadi. 2030-yilga kelib kambag'allik darajasini 5 foizgacha qisqartirish strategik maqsad sifatida belgilangan bo'lib, ushbu maqsadga aholi real daromadlarini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish hamda inson kapitalini mustahkamlash orqali erishish nazarda tutilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, kambag'allikni aniqlash va baholash murakkab hamda ko'p qirrali ijtimoiy-iqtisodiy jarayon hisoblanadi. Uni samarali baholash uchun xalqaro va milliy metodologiyalar asosida ishonchli statistik kuzatuvlarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kambag'allikni baholashda monetar va nomonetar yondashuvlarning uyg'un holda qo'llanilishi aholining real turmush darajasini har tomonlama tahlil qilish imkonini beradi.

Monetar yondashuv aholi daromadlari va iste'mol xarajatlariga asoslanib, insonning minimal hayotiy ehtiyojlarini qondirish darajasini aniqlashga xizmat qiladi. Nomonetar yondashuv esa ta'lim, sog'liqni saqlash, yashash sharoiti, oziq-ovqat xavfsizligi hamda ijtimoiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari kabi omillarni qamrab oladi. Shu sababli, zamonaviy sharoitda ko'p o'lchovli kambag'allik indeksi aholining hayot sifati va ijtimoiy farovonligini baholashda muhim instrument sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda so'nggi yillarda kambag'allikni qisqartirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy natijalar bermoqda. Aholi bandligini ta'minlash, tadbirkorlikni rivojlantirish, ijtimoiy himoya tizimini kengaytirish hamda manzilli ijtimoiy yordam mexanizmlarini takomillashtirish orqali

aholi daromadlari ortib, kambag'allik darajasi bosqichma-bosqich pasayib bormoqda. Shu bilan birga, hududlar kesimidagi tafovutlarni qisqartirish, aholining ehtiyojmand qatlamlarini qo'llab-quvvatlash hamda inson kapitalini rivojlantirish kelgusida ham davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Dollar D., Kraay A. *Growth Is Good for the Poor* // *Journal of Economic Growth*. - 2002. - Vol. 7, No. 3. - P. 195-225. URL: <https://doi.org/10.1023/A:1020139631000>.
2. Ravallion M. Growth, Inequality and Poverty: Looking Beyond Averages // *World Development*. - 2001. - Vol. 29, No. 11. - P. 1803-1815. URL: [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(01\)00072-9](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(01)00072-9).
3. Bourguignon F. The Growth Elasticity of Poverty Reduction: Explaining Heterogeneity Across Countries and Time Periods // *World Development*. - 2003. - Vol. 31, No. 11. - P. 1907-1923. URL: <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2003.05.001>.
4. Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Singer D., Ansar S., Hess J. The Global Findex Database 2017: Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution // *World Bank Economic Review*. - 2018. - Vol. 32, No. 2. URL: <https://doi.org/10.1093/wber/lhx003>.
5. Acemoglu D., Robinson J. A. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty // *Journal of Economic Perspectives*. - 2012. - Vol. 26, No. 1. - P. 3-28. URL: <https://doi.org/10.1257/jep.26.1.3>.
6. Stiglitz J. E. Globalization and Its Discontents Revisited // *World Development*. - 2002. - Vol. 30, No. 2. - P. 247-272. URL: [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(01\)00115-2](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(01)00115-2).
7. Easterly W. The Effect of IMF and World Bank Programs on Poverty // *Review of Development Economics*. - 2000. - Vol. 4, No. 3. - P. 251-268. URL: <https://doi.org/10.1111/1467-9361.00084>.
8. Suri T., Jack W. The Long-Run Poverty and Gender Impacts of Mobile Money // *Science*. - 2016. - Vol. 354, No. 6317. - P. 1288-1292. URL: <https://doi.org/10.1126/science.aah5309>.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>